

דרשת בר מצוה

של

עיצוב ועימוד:

ניוגראף

0533142154

newgraphil@gmail.com

סעיף א יתגבר כארי לעמוד בבוקר ^(א) לעבודת בוראו, * שיהא הוא מעורר ^(ב) השחר. הגה: ועל כל פנים לא יאחר זמן התפילה ^(ג) שהציבור מתפלל ^(טו). הגה: "שויתי ה' לנגדי תמיד", * הוא כלל גדול בתורה ובמעלות ^(ד) הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים. כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא

..... ביאור

שיקרבם אליו, נהגו קצת מבעלי הנפש שהולכים פחות פחות מארבע אמות. וכתב השערי תשובה על זה דלא נהירא, דעדיף יותר שילכו במרוצה, שלא להשהות רוח רעה על ידיו. יש אומרים דלענין זה אמרינן כולא ביתא כארבע אמות דמי, אבל אין לסמוך על זה כי אם בשעת הדחק. אם אירע כשמשכים בלילה שאין לו מים ליטול ידיו שלוש פעמים כראוי להעביר רוח הטומאה, אף על פי כן חלילה לו לבטל מדברי תורה משום זה עד שיאיר היום, אלא יטול מעט או ינקה ידיו בכל מידי דמנקי ויברך וילמוד, כדין התלמוד והפוסקים. ^(א) שהציבור מתפלל - היינו אף על פי שלא יעבור זמן תפילה, מכל מקום מצווה עם הציבור. ועיין לקמן סוף ס"ק ט'. ^(ד) הצדיקים - דהיינו שיצייר בנפשו תמיד איך שהוא עומד לפני השם יתברך, כי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו. וכתבו בשם האר"י ז"ל, שיצייר שם הוי"ה תמיד נגד עיניו בניקוד יְרָאָה, כזה י-ה-י-ה, וזהו סוד "שויתי ה' לנגדי תמיד", וזה תועלת גדול לענין היראה. ויש שהיו רגילין מחמת זה לעשות מנורות של קלף מצויירים להניח בסידורים, וכותבים בהם "שויתי ה'" וגו' בן

^(א) לעבודת בוראו - כי לכך נברא האדם, כמו שאמר הכתוב: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו" וגו'. ואף אם ישיאנו יצרו בחורף לומר: איך תעמוד בבוקר, כי הקור גדול; או ישיאנו בקיץ לומר: איך תעמוד ממיטתך, ועדיין לא שבעת משנתך? יתגבר עליו ואל ישמע לו, ויחשוב בנפשו: אילו היה נצרך לעמוד לשרת לפני מלך בשר ודם, כמה היה זהיר וזריז לעמוד בהשכמה להכין עצמו לעבודתו; כל שכן וקל וחומר בן בנו של קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. ^(ב) השחר - בשל"ה כתב סוד, לחבר יום ולילה בתורה או בתפילה, הן בבוקר הן בערב. ומיד כשיתעורר משנתו ואינו רוצה לישן, יטול ידיו, אף שנשאר מושכב. ומכל שכן שלא ילך ארבע אמות בלי נטילת ידים. וצריך מאד לזהר בזה. ובזהר הקדוש מפליג עבור זה בעונשו למאד, כי הוא משהה על עצמו רוח הטומאה. ומכל מקום, חלילה לעבור שום איסור עבור חסרון נטילת ידיים, כגון לעצור עצמו מלהשתין על ידי זה, או ליקח מים שהכין חבירו עבור עצמו, אם לא שברור לו שיתן תיכף תמורתם אחרים. ויש שנשכלין בזה. אם אירע שהמים רחוקים ואין לו מי

לפני מלך גדול; ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו, והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדיבורו במושב המלך. כל שכן, כשישים האדם אל ליבו שהמלך הגדול, הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר: "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'", מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד (מורה נבוכים ח"ג פ' נ"ב). * ולא תבייש (ה) מפני בני אדם (ו) המלעיגים עליו בעב דת השי"ת. (י) גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו – ידע לפני מי הוא שוכב. ומיד שיעור משנתו, יקום (נ) בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה (טו). סעיף ב המשכים להתחנן לפני בוראו, יכוון לשעות שמשנתו המשמרות,

..... ביאור

ממנה כלל, אפילו בעבודת השם יתברך, כי יקנה קניין בנפשו להיות עז אפילו שלא במקום עבודתו יתברך (ז'). ועיין בביאור הלכה. (י) המלעיגים עליו – וכן אם הוא אדם בינוני עומד במקום גדולים, לא יתבייש מהם ללמוד ולעשות המצווה. אך אם אפשר לו לעשות המצווה שלא בפניהם, טוב יותר. ומיהו בפני בינונים שילמדו ממנו, יש לומר, טוב יותר לעשות בפניהם, שילמדו ממנו לעשות כמעשהו. אך יכוין לבו לשם שמים, ולא להתפאר חלילה. (י) גם בהצנע לכת – רצה לומר, אף בשעה שהוא בביתו בהצנע, גם כן יהיה לכתו עם ה' אלהיו, וכמו שמסיים והולך. (נ) בזריזות – לאו דווקא, אלא ישהה מעט ולא יעמוד פתאום, כי זה מזיק לגוף [גיטין דף ע']. טוב לומר תיכף בקומו: "מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתי בחמלה, רבה

ארבע אותיות ושאר שמו, ומנורה כזה היתה נקראת בשם "שוית". והטעם הוא בכדי שיהיה נזכר שלא לשיח שיחה בטלה בתוך התפלה מאימת השם. וכתב בשערי תשובה בשם התבואת שור שראוי לאזור חיל לבטל המנהג, כי על פי הרוב אינם משמרים את הקלף כראוי, ותשתפכנה בראש כל חוצות, וגם כמה פעמים בא לידי מחיקת השם. ונראה דבמנורות הגדולות המצויירות על קלף שקובעים בבית הכנסת לפני העמוד תחת טבלא של זכוכית, שאין שייך בזה טעם הנ"ל, לית לן בה, עד כאן לשונו. והקובעין בעמוד בלא טבלא יש למחות בידם, כי על ידי הנרות שקובעין בעמוד, בא ברוב העיתים לידי מחיקת השם חס ושלום. (נ) מפני בני אדם – ועל כל פנים לא יתקוטט עמהם, מפני שמידת העזות מגונה מאד, ואין ראוי להשתמש

שהן בשליש הלילה, ולסוף שני שלישי הלילה, ולסוף הלילה; שהתפילה שיתפלל באותן השעות על החורבן ועל הגלות, צויה. סעיף ג (ט) רא י לכל ירא שמים, (י) יהא מיצר ודואג על (יא) חורבן בית המקדש. סעיף ד טוב מעט ת נונים בכוונה, מהרבות (יב) בלא כוונה. סעיף ה טוב לומר

..... ביאור

תשעה באב שאומרים "קומי", אין צריך לקום בלילה. ויש אומרים, מט"ו באב עד ט"ו באייר יקום. והנהגים על פי קבלה סוברים שצריך לקום תמיד. חבורה שנתחברו יחד לומר תיקון חצות בציבור, אין למונעם, ואדרבה, ברוב עם הדרת מלך. וטוב יותר שיאמרו את התיקון בבית הכנסת משיאמורו בחדר הסמוך לו, דבית הכנסת קדיש טפי, וגם שיהיו מעשרה הראשונים. וצריך ביחוד להזהר מאוד מאוד משיחת חולין בניעורם בלילה. ומי שאינו יכול להשכים קודם אור הבוקר, מחמת שהוא חלש בטבעו, או שהוא יודע בעצמו שאם יקום באשמורת יישן בעת התפילה, מוטב לישן כל הצורך. ומכל מקום יהיה זהיר מאוד לקום שעה, ולפחות חצי שעה, קודם קריאת השקם לבית הכנסת, כדי שיהיה יוכל להכין עצמו להתפלל בציבור ובנקיות. (י) **שיהא מיצר** - אבל התורה והתפילה יהיה בשמחה. (יא) **חורבן בית המקדש** - כתב של"ה, שבכל סעודה יאמר "על נהרות בבל"; ובשבת, וכן בימים שאין אומרים בהם תחנון, יאמר "שיר המעלות בשוב ה'" וגו'. והעיקר שיידע מה קאמר, ואחר כוונת הלב הן הדברים. סעיף ד (יב) **בלא כונה** - אבל אם המרבה כיוון גם כן,

אמונתך". ותיבת "בחמלה" יהיה באתנחתא, ו"רבה אמונתך" בלי הפסק. והוא מן הכתוב: "חדשים לבקרים" וגו', שהקב"ה מקיים אמונתו להחזיר נשמות המופקדים בבוקר. ואין צריך לזה נטילת ידיים, ואף אם ידיו מטונפות, כי אין מזכיר בזה הנוסח לא שם ולא כינוי. ומכל מקום ללמוד נראה דאסור קודם שנטל ידיו, ובלאו הכי אסור קודם ברכת התורה. ועיין לעיל סוף ס"ק ב'. סעיף ג (ט) **ראוי לכל וכו'** - והמקובלים האריכו מאוד בגודל מעלת קימת חצות כי רבה היא. וכבר נדפס בסידורים סדר ההנהגה על פי כתבי האר"י ז"ל. וזמן חצות הוא תמיד באמצעות הלילה ממש בכל מקום, ואפילו בלילות הארוכות או הקצרות. והיא י"ב שעות אחר חצי היום. והעת להתאונן על החורבן נכון יותר שיהיה קודם חצות מעט, ומחצות ואילך יעסוק בתורה, ובסוף הלילה יבקש צרכיו. ויש אומרים אז "שומרים לבוקר". ואם הוא קרוב להנץ החמה, יאמר המזמורים לבד וידלג הקינות, ואחר כך יאמר "שומרים לבוקר". ואחר התיקון, שיעור משניות קודם לכל דבר. ואם זכה לחכמת האמת, עת ההיא מסוגלת מאוד. האחרונים קיבלו, מ"שכבי" עד "קומי", היינו משבועות שאומרים "שכבי" עד

(יג) פרשת העקדה, ופרשת המן, ועשרת הדברות, ופרשת עולה * ומנחה (יד) ושלמים (טו) וחטאת ואשם. הגה: ודוקא ביחיד מותר לומר עשרת הדיברות בכל יום, אבל אסור לאומרם (טז) בצבור (משנת הרשב"א סימן

ביאור

כדי להכניע יצרו, כמו שמסר יצחק נפשו. ופרשת המן, כדי שיאמין שכל מזונותיו באין בהשגחה פרטית, וכדכתיב: "המרבה לא העדיף והממעיט לא החסיר", להורות שאין ריבוי ההשתדלות מועיל מאומה. ואיתא בירושלמי ברכות: כל האומר פרשת המן, מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו. ועשרת הדיברות, כדי שיזכור בכל יום מעמד הר סיני ויתחזק אמונתו בה. ופרשת הקרבנות, דאמרינן במנחות: "זאת תורת החטאת", כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו'. (יד) ושלמים - והוא הדין פרשת תודה, דגם היא בכלל שלמים. ואחר עולה ושלמים ותודה יאמר פרשת נסכים, כי אין זבח בלא נסכים. אבל חטאת ואשם אין טעון נסכים. (טו) וחטאת - עיין במגן אברהם שכתב, דאם יודע שנתחייב חטאת, יאמר פרשת חטאת קודם. ומדברי שארי הפוסקים לא משמע כן. (טז) בצבור - מפני הכופרים, שיאמרו: אין תורה אלא זו. ובפרט בזמנינו. ולכך אין כותבין אותו גם כן על קונטרס המיוחד לציבור. ויש שכתבו דלא אסור לאומרו בציבור, אלא לקובעו בין הברכות כמו קריאת שמע; אבל קודם ברוך שאמר, מותר אף בציבור. ואנן נקטינן לאסור בצבור כלל

המרבה טוב יותר. ואם הממעט יש לו אונס ואינו יכול להאריך, או שהוא משער בעצמו שאם יאריך - לא יהיה יכול לכון, וממעט בתחנונים ואומרם בכוונה, נחשב לפני ה' יתברך כמו אותו שיש לו פנאי ומאריך בתחנונים בכוונה. ועל זה שנינו: "אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין ליבו לשמים". וכן לענין תלמוד תורה העניין כן, כי הכל תלוי לפני ה' יתברך אם עושה כל אשר בכוחו לעשות. ומי שהוא בעל תורה ויש לו לב להבין וללמוד, יכול למנוע מלומר הרבה תחינות ובקשות הנדפסות בסידורים, וטוב יותר שילמוד במקומם. ויצריך האדם לקבוע לו עת ללמוד ספרי מוסר בכל יום ויום, אם מעט ואם הרבה, כי הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו. ותבלין היצר הרע הוא תוכחת מאמרי חז"ל. סעיף ה' (יג) פרשת העקידה - קודם פרשת הקרבנות. ויכול לומר פרשת העקידה ופרשת המן אפילו בשבת. ואין די באמירה, אלא שיתבונן מה שהוא אומר ויכיר נפלאות ה'. וכן מה שאמרו בגמרא: "כל האומר תהילה לדוד ג' פעמים בכל יום, מובטח שהוא בן עולם הבא", גם כן באופן זה. וטעם לאמירת כל זה, כי פרשת עקידה, כדי לזכור זכות אבות בכל יום, וגם

קמ"ד). סעיף ו פרשיות הקרבנות לא יאמר אלא (יז) ביום (ועיין לקמן סי' מ"ז סעיף י"ג). סעיף ז כשיסיים פרשת העולה, יאמר: "יהי רצון מלפניך, שיהיה זה חשוב ומקובל כאילו הקרבתי עולה". וכ' יאמר אחר פרשת המנחה והשלמים, מפני שהם (יח) באים נדבה [נ"א בנדבה]. סעיף ח יאמר (יט) עם הקרבנות פסוק: "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה'". סעיף ט יש נוהגין לומר פרשת הכיור, ואחר כך פרשת תרומת הדשן, ואחר כך פרשת התמיד, ואחר כך פרשת מזבח מקטר קטורת, ופרשת סמני הקטורת ועשייתו:

ביאור

לאחר חטאת ואשם יהי רצון, רק שיאמר בלשון ספק, דהיינו: "יהי רצון מלפניך אם עברתי עבירה שחייבים עליה חטאת, שיהיה זה נחשב כאלו הקרבתי חטאת"; ואם לאו, יהיה כקורא בתורה. וכהאי גוונא יאמר גם כן אחר פרשת אשם. אך המגן אברהם הקשה עוד, איך יאמר "אם נתחייבתי חטאת"? הא קיימא לן לעניין חטאת דבעי ידיעה בתחילה שחטא! על כן העלה המגן אברהם, דלעניין חטאת לא יאמר כלל יהיה רצון; רק לעניין אשם ודאי ואשם תלוי, יוכל לאמר יהי רצון זה דעל תנאי. אך אם ליבו נוקפו שמא עבר על חטא והיה לו ידיעה שחטא ושכח, יוכל לאמר גם כן יהיה רצון אחר חטאת בדרך תנאי [שערי תשובה]: סעיף ח (יט) עם הקרבנות - וכהיום נוהגין לאומרו אחר פרשת התמיד. (כ) ושחט אותו - דאיתא במדרש, דכל מי שאומר פסוק זה, הקב"ה זוכר עקידת יצחק.

וכלל. וביחיד, דווקא שלא בתוך התפילה; אבל לקבוע בתוך הברכות, גם ליחיד אסור [ע"ת וארה"ח]. סעיף ו (יז) ביום - דאין הקרבנות קרבין אלא ביום. אבל פרשת הכיור ופרשת תרומת הדשן יכול לאמר קודם היום. ואם אין לו פנאי, יכול לאמר גם פרשת הקרבנות בלילה. ואם צריך עמידה, עיין בסימן מ"ח במ"ב סק"א. לכתב בשל"ה דבשבת ויום טוב לא יאמר יהי רצון, דאין קרבן נדבה בא בהם, אבל הפרשיות אין הפסד לאומרן, כקורא בתורה. ומכל מקום אם הוא בן תורה, מוטב יותר שיעסוק בפרשה דיומא. למי שהוא אבל לא יאמר פרשת הקרבנות (משום שהוא אסור במלמוד מורה). סעיף ז (יח) באים בנדבה - אבל אחר פרשת החטאת לא יאמר כן, לפי שאינה באה נדבה; אלא אם כן עבר עבירה שחייבים עליה חטאת. וכן אשם. ואשם תלוי, קיימא לן דאינה באה בנדבה. והאחרונים כתבו בשם רש"ל דיש לומר אף